

CANCEL.
MARTIS B.
17. 18.

Wm

~~25. 1777~~

~~XXVIII. 9. a~~

29 25
2. D. D. V.
DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS
DE
SOLUTIONE TERTIO
FACTA,

Quam

Ex Decreto & Autoritate

AMPLISSIMÆ FACULTATIS JURIDICÆ,

PRÆSIDE

DN. MICHAELE GRASSO, J. U. D.

*Cod. Novell. & Crim. Sanct. P. P. O. &
Consiliar. Württembergico,*

Patrono ac Præceptore suo ætatem suspiciundo,

PRO LICENTIA

Summos in utroque jure honores & privilegia
legitime capeffendi,

d. April.

IN AULA NOVA,

Publicè & Solenniter defendet

Georg. Adolph. Caroc. Gryphisw. Pomeran.

TUBINGÆ,

Literis Joh. Conradi Eitelii.

Æo. MDCCIV.

DISPUTATIO JURIDICA IN ACADEMIA

SOLUTIONE TERTIO

FACTA

AMPLISSIMAE FACULTATIS JURIDICAE

PRÆSIDE

DR. MICHAELI GRASSO J. U. D.

Cons. Novell. & Civ. Land. P. P. C. S.
Gomh. Wittenberg.

Summus in univ. honor. & privileg. i.

ANNO 1811

Georg. Adolph. Giese. Divisus. Torstein.

1811 M. G. R.
Lith. Joh. Conrad. Hest.

M. MDCC.

Q. D. B. V.

DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS

DE

SOLUTIONE TERTIO vel EXTRANEEO FACTA.

§. I.

Ntequam rem ipsam aggrediamur, duo quidem admonenda veniunt, partim, quod vocabulum solutionis generaliter à nobis accipiatur, quatenus scilicet ad omnem actualem præstationem & dationem ejus, quod debetur, pertinet, magisque ad substantiam obligationis refertur, quam ad numerum solutionem, prout loquitur Paulus in l. 54. r. de Solut. vid. Hahn. ad Wesemb. d. t. n. 1. Müller. ad Struv. d. r. 16. 67. lit. a. & ad ib. 68. lit. 7. in fin. partim quod tertius, cujus aliàs in significato juris publici pariter ac privati pro casuum & materiarum varietate varia est acceptio, vid. Dn. Fritsch. tr. de Jure Tertij Dn. Rhet. & Dn. Coccej. disp. de Jur. tert. hoc loco denotet illum, cui nullo jure, sive ab initio sive ex postfacto quicquam debetur aut præstari oportet. Hinc patet, nomine tertij nobis jam non venire non solum correum, delegatarium, cessionariũ, assignatariũ, aliumve, qui in locum primi creditoris successit e. g. hæredem, fiscum, sed & illum, qui jure reali, e. gr. domini solutionem ejus, quod ex conventionem de re sua cum alio et si validè inita vid. Struv. ad tit. r. Commod. ib. 5. præstandũ vel restituendum est, postulat. Hi enim, quamvis eum, qui solvere tenetur, propriè loquendo obligatum non habeat, qua de re prolixè egit Excell. Dn. Præses, Patronus & studiorum meorum Promotor indehili pietatis & observantiæ cultu prosequendus in Position. Cons. nov. ad L. 3. insti. part. poster. th. 2. tamen, quia ut dominus rem suam a quolibet possessore rectè vindicat, planè extraneus dici nequit, & consequenter à possessore, sive judiciali.

cialiter sive extrajudicialiter interpellato, in solutione etiam illi, cui quidem vi contractus ex gr. commodati, depositi, locati, pignoratitii res supervenientis domini restituenda erat merito praeferatur arg. l. 31. *π. Depos.* Cicero de off. Seneca de Bensf. L. 4. c. 10. Grot. de Jure Belli & Pacis L. 2. cap. 9 §. 1. vid. Molin. de l. & l. tr. 2. D. 498. num. 1. in fin. & Dd. apud Barbos. ad l. 25. Cod. Locat. num. 12. Nec obstat. L. fin. Cod. de Acquir. vel Amitt. possiff. Loquimur autem de eo casu, quo jus petitoris liquidum notorium atque evidens est. Sed cum de hoc non facile satis constare possit alieno nomine possidenti, semper tutius erit, ut ille auctore suo ex l. 2. Cod. Ubi in rem act. nominato rem ipsam retineat, maxime iis in locis, in quibus dominus non simpliciter adversus possessorem, sed tunc demum si hic ab illo causam habeat, vi paræmiz, Hand muß Hand wahren (qualem & Suedi habent, dum dicunt, Hand skal Hand fölgia teste Loccen. in Synops. Jur. Sued. Diss. 12. quest. 5. & in Exercit. ult. coroll. agere potest; in cujus juris justitiam sollicitè inquiri B. Dn. Mev. in Comment. ad Jus Lubec. L. 3. t. 2. art. 1. seqq. Hahn. ad W. semb. tit. Commod. n. 7. in fin. B. Dn. Gerdes, de Different. Jur. Comm. & Lubecens. Dn. Hertius, de Paræm. Jur. Germ. L. 1. Paræm. 18.

§. II.

Hicce præmissis ipsius tractationis initium faciamus. Duplex autem hic occurrit inspectio, I. an & quibus in casibus solutio fieri tertio possit? 2. Quosnam illa jam facta juris effectus pariat? Quod priorem questionem attinet, primò regulam, hac vero explicata atque ampliata exceptiones considerabimus Regula est: Tertio vel extraneo rectè & efficaciter ad effectum juris, liberationis scil. consequendum solvi nequit §. 10. l. Mand. l. 12. C. de Solut. Cujus rationem insinuat ipse Imperator in d. §. 10. in fin. quod scil. tertius non sit is, cui ex obligationis natura legumque præscripto solutio fieri debuit, h. e. non sit creditor, neque talis, qui facultatem solum recipiendi & recipiendo liberandi sive ex voluntate creditoris, sive ex juris dispositione accepit. l. 49. l. 34. §. 4. *π. de Solut.* Accedit generale illud juris axioma, quò traditur id, quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non posse l. 11. *π. de R. J.* quæ non tantum de eo, quod jure proprietatis aut ex juris in respecie, sed & quod jure obligationis ad nos spectat nobisque debetur, accipienda est, rectissime ita adverte Viro plurimum venerando & Excell. Dn. D. Mascovio, Patrono & Præ-

& Præceptore quondam meo ætatem suspiciundo in comment. ad cit.
l. 11. §. 3. add. l. 39. π. de Negot. Gest. l. 8. §. 5. in fin. π. de Novat.

§. III.

Ampliat in §. præced. tradita regula, quod procedat, etiam si
tertius l. publicè & bona fide falso tamen se gerat pro ve-
ro creditore, vel hujus procuratore, speciale ad solutionem reci-
piendam mandatum habente, indeque à debitore pro tali, cui solu-
tio rectè fieri potest, reputetur l. 34. §. 4. de Solut. Est enim credulitas
culpa quædam, quæ alii quam qui illam commisit, nocere non debet
l. 11. Cod. de O. & A. Neque æquitatis prætextu debitor se tueri potest.
Agitur enim hic de jure alteri quæ sit, quod ut sine justa causa aufe-
ratur, omni: æqui bonique ratio vehementer prohibet, & quicquid
ex altera parte æquitatis speciem habere possit, vincit superatque.
Conferat. Mev. P. 5. D. 19. in fin. & D. 29. in fin. Et hinc est, quod hæres
putativus hæreditatem alienam vel pro herede vel possessore possi-
dens sicuti debitores hæreditarios convenire nequit l. 31. §. 2. π. de
H. P. ita nec ab his solutam pecuniam rectè & cum effectu liberatio-
nis accipiat per d. l. §. 5. l. 25. §. 17. eod. l. 34. §. 9. π. de Solut. ubi expressè
dicitur debitores tunc demum, si possessor exactam pecuniam peti-
tori restituerit, liberari propter l. 61. π. de Solut. vid. infr. §. 14. Fr. Nig.
Cyriac. L. 2. controv. For. 236. π. 24. Planè, si hæredi in testamento inof-
ficioso instituto post aditam hæreditatem, ante tamen motam quere-
la solvatur, nil obstare videtur, quo minus illi rectè facta solutio di-
catur. Est enim verus hæres & creditor, adeoque id quod solutū est,
solutum durat liberatione omnimodo secuta, utique vel testamento
plane non impugnato vel actore in lite succumbente. At verò rescis-
sio per querelam testamenti liberationis effectus duraturus non est.
Evieta enim hæreditate per querelam in officiosi omnia perinde ob-
servari debent, ac si hæreditas adita non fuisset l. 21. §. fin. π. de inoff. test.
Consequenter uti ad ta hæreditate illarum actionum, quæ inter de-
functum & in testamento inofficioso scriptum hæredem compete-
bant, inducitur confusio hæreditate ex causa inofficiosi evieta rescin-
ditur, eaque rescissione actiones invicem restituantur, ut utrobique
integra sit debiti petitio & compensatio d. l. 21. §. fin. l. 22. Cod. d.
e. conf. l. 2. §. 1. in fin. π. de condect. indebit. ita quoque & nostro
in casu hæredi legitimo victori actiones adversus debitores hæredi-
tarios salvæ erant, quippe qui tunc demum ipso jure liberati cen-
sen-

sentur, quando soluta possessori pecunia ad petitem sive ad hæredem verum pervenit per modo tradita. Quamvis autem scriptus in inofficioso testamento hæres ab initio, subtilique jure spectato veri hæredis locum tueatur; in testamento ex post facto per sententiam rescisso & hæredis institutione ita penitus enervata, titulus hæreditatis ad non titulum redit, adeoque effectu juris considerato non aliter considerari potest, ac is, qui hæreditatem pro hærede vel pro possessore possedit *l. 1. Cod. de inoff. test. & cit. in* Sichard & Brunn confirmamen *l. 90. §. d. Solut.* & quæ pro ejus intellectu scripsit Barnab. Brissou. *de Solut. §. libera. l. 1. p. 33.* Cæterum quin hæredi creditoris rectè solutio fiat, nullum est dubium, cum ille defunctum repræsentet, & in jus obligationis succedat. Idque adeo verum est, ut aliquando & deliberanti adhuc num hæredi facta solutio rata sit *l. 6. §. de jur. Delib. imò &*, instituto deliberante, facta substituto liberationem pariat, dummodo ad hunc hæreditas postea devoluta sit *l. 96. §. fin. ff. de Solut. vid. Duaren. ad tit. de Solut. c. 5. in pr. &* quæ nos ex illo infra notabimus §. 15. Porro, id quod de creditore & procuratore putativo supra diximus, patitur limitationem in eo, qui ex justa credendi opinione cum culpa creditoris conjuncta solvit *Mev. P. 3. D. 174. seqq. Brunn. ad cit. l. 34. §. de solut. num. 5. §. 6 &* ita quoque Judici Bahlingensi ab inclyta Facult. Jurid. Tübing. d. 24. Mart. anno 1693. responsum fuit in casu, ubi rustici quidam bona fide solverunt sortem ein Capital von 215 fl. Præfecto suo ihrem Amptis-Bogten nomine creditoris, sed sine mandato exigenti, eoque pecuniam in suam utilitatem postea dolosè vertenti, creditrici hoc non significato, sed per aliquod annos usuras de suo, nomine tn. debitorum solventi. Et quidem in primis seqq. circumstantiæ perpen. fuerunt. 1. conditio debitorum, rusticorum scil. quorum simplicitati subveniendum. 2. Bona fides solventium. 3. Conditio exigentis, Præfecti scil. sui. 4. Jussus ejus, jurisdictionem suam quasi ad creditricis implorationem exercentis & de solutione admonentis. 5. In simul affinis & amici creditricis, qui ad illius rogatum per aliquot annos usuras ex ea sorte exegerat, eique reddiderat. 6. In aliis negotiis ab ea adhibiti nomine litis curatoris, als *Bystand, Kriegs, Vogt und Gewal shab.* 7. Producentis apocham pro debito, quod exegerat, creditoribus extradendam, à creditrice ut & a Præfecto tanquam litis curatore subscriptam, in simul defuncti mariti sigillo roboratam. 8. Inde vel tacitum ad recipiendam

dam solutionem mandatum. 9. Culpa creditricis, quæ fidem falsi hujus procuratoris magis exploratam habere potuit debuit, & nimis credula fuit in committendis negotiis, &c. Ob quas & similes circumstantias æquius judicatum fuit, ut debitores probabili admodum ratione ad solvendum ducti, saltem ope exceptionis liberati pronuntiarentur. vid. omnino B. Dn. Lauterbach. *d. sput. de Nuncio thes.* 48. 49. Sola tamen chirographi exhibitio non sufficit, nisi forte illud ita conceptum sit, ut quisvis bonæ fidei possessor, ein jeder getreuer Prießer, Sanhaber pro creditore habendus sit. v. Mev. *P. 4. D. 112.* Tali enim in casu pro qualitate circumstantiarum possessori chirographi, in bona fide constituto aliquando solvi poterit. Vid. omnino Freyer, *de Solut. cap. 3. §. 39. seqq. junct. §. 59. Lauterb. cit. ib. 18. in fin.*

II. Sit creditoris socius omnium bonorum. Hic enim quemadmodum ex contractu socii proprio nomine inito nullam sibi quarit obligationem B. Dn. Lauterb. *de Oblig. Socior. ex convent. cum extran. int.* §. 30. ita quoque pecuniam à debitore sibi, tanquam tertio, solutam, frustra recipit, etsi illa sit talis, quæ in communicationem veniret, præsertim cum nec res pluribus communis uni soli rectè solvatur. l. 2. *π. solut. matrim. l. 34. §. 6. π. de solut. ibique Brunn.*

III. Sit generalis creditoris negotiorum extrajudicialium gestor spontaneus l. 31. §. 6. *in fin. π. de N. G. d. l. 34. §. 4. Mev. P. 2. D. 269. vid. l. 58. π. de Solut. B. Dn. Lauterb. in disp. de solut. tb. 16.* Non obstat. l. 88. *π. de Solut.* quam de Pro-tutrice explicat Brunn. *ad cit. l. 88.* Alia est ratio procuratoris extrajudicialis universalis. Nam huic ex voluntate creditoris rectè solvitur *d. l. 34. §. 3.* etsi non habeat mandatum cum libera Molin. *de l. §. l. Tr. 2. D. 563. num. 3.*

IV. Sit persona creditori conjuncta vel subjecta; Frustra enim solvitur creditoris. *Servo & filio, quæ talis, 19. in fin. l. 22. π. de Solut. l. 6. Cod. de Pact. vid. Struv. ad tit. π. de solut. ib. 72. in fin.* ibique Müller in *Add. lit. n. Br. ad cit. l. 22.* quemadmodum è contra nec in quod filio debetur, patri vel matri quæ tali solvi potest. l. 2. *π. ut legat. seu fideic. nom. cap. 2. Uxori & marito quæ tali l. 11. Cod. de Solut.* Diximus quæ tali. Nam si maritus cum uxore in societate bonorum conjugali vivat, distinguendum est, an conjugibus quid debeatur proprio, an verò societatis nomine. Priori in casu, rependum est, id

id quod supra diximus, nec omnium bonorum socio id quod alteri suo nomine debetur, solvi posse. Posteriori in casu marito recte solvitur, quia hic jus administrandi habet. De marito uxoris curatore vid. infr. 3. *domesticks*. Exceptionem vid. ap. Müller ad *Str. l. c. lit. a. p. 653. 4. judici*. Potest tamen ad decretum judicis apud hunc pecunia alteri debita deponi, eo quidem effectu, ut deponens, etsi illa solennitates, quæ alias ad depositum juris voluntarium requiruntur, non præcefferint, tamen à creditore amplius conveniri nequeat *Mev. P. 5. D. 243. & 244. Excell. Dn. Harppr. Patronus ac Præceptor meus ætatem devenerandus in Conf. 70. n. 70. & seqq.*

§. IV.

Sequuntur nunc exceptiones, quas regula hætenus explicata & ampliata patitur. De his vero ut eò plenius & distinctius agatur, duo casus separatim considerandi nobis erunt. Aut enim quis l. belli, aut verò l. pacis tempore solvit. Dividitur enim omnis vita in negotium & otium, bellum & pacem verbo Aristotelis *L. 7. Polit. 14. juncto L. 1. c. 3. ubi idem dixerat, vitam civilem tributam esse in usum belli & pacis*. Si tempore belli solutio sit facienda, nobilis incidit questio, an hosti recte solvatur id quod debetur creditoribus: Nobis quidem videtur melioris explanationis gratia distinguendum hic esse, an creditores sint ex hostium, an verò ex devictorum numero. Primo in casu Principem suum subditum, qui hosti ex contractu scilicet ante bellum ceptum inito debet, ad id non hosti, sed sibi vel etiam aliis solvendum minimum jure, ut vocant, externo cogere posse eò minus dubitandum, quò magis in statu belli etiam singulorum res in territorio hostili occupare corrumpere & vastare licet. Cui maxime si debitum sit publicum accedit ratio suaforia, quæ ipsius pacis reductionis causa non permittit, ut hostium vires acceptis pecuniis augeantur. Nam pecuniarum & frugum penuria bellum minuit, quantum auget copia, inquit Oseander ap. *Grot. III. 12. 1. Nec dubitandum est, quin debitor tali in casu solvens verè liberetur, quoniam is, qui ad mandatum sui Principis tertio solvit, amplius non est obligatus, de quo infra pluribus*. Quæ cum ita sint, sane pace facta pristinus creditor secundam solutionem difficulter obtinebit; quæ etiam Belgæ nomen suum fisco hostili solutum à creditore Gallo petenti arresto Parisiensi de anno 1559. denegata fuit teste Papon. in *Arrest. Regn. Franc. L. 5. 1. 6. art. 2.* imo solet aliquando in tabulis pacis expressè caveri, ne debi-

debita publicata vel fisco hostili soluta amplius peti possint, uti factū in pace Madritensi art. 31. Vervinia art. 7. Pyrenza art. 20. Hispano-Belgica de anno 1648. art. 55. &c. Secundo in casu interest, an debitor sit publicus an verò privatus. Ille Principi victori vel etiam hujus cessionario sive liberè sive coactè sive verè sive fictè, scilicet remisso debito, rectè solvit, non quidem ut tertio, sed ut vero creditori. Talis enim effectus ille est jure victoriz, vi cujus etiam nomina publica victori acquiruntur. Grot. III. 8. 4. Pufend. de I. N. & G. VIII. 6. 22. B. Dn. Lauterb. l. c. th. 24. Alia est quaestio, an si loca capta, in quibus solutio contigit, pristino domino restituantur, solutio denuò sit facienda. Ex facto tractat hanc controversiam Matthæus de Afflict. in Decis. Neapol. D. 150. ubi quaerit, an id quod regno Neapolitano à Rege Galliarum Carolo occupato, huic à debitoribus Regum Neapolitanorum solutum erat, Carolo iterum pulso jure exigì possit. Quanquam autem nominatus author ad propositam quaestionem decidendam varias afferat distinctiones ex jure civili desumptas: has omnes tamen nostras facere veremur, cum Math. de Afflictis solutionem hosti male factam præsupponere, adeoque de casu plane contrario agere videatur. Nam præterquam quod in cit. decisione Carolus pro tyranno reputetur, solutio huic facta casibus fortuitis ibidem accensetur. Id verò fieri non potuisset, si Math. de Afflictis solutionem rectè contigisse existimasset. Neque enim in quod propitio jure sit, pro casu fortuito haberi debet. Conf. Dn. Coccej. in disp. de Amnest. & Postlim. in Pac. Sect. 3. §. 12. ubi citat. decisionem acriter perstringit, addit simul laudatus Vir eximius, jure postliminii solutionem à debitoribus qui hosti rectè solvit, denuò exigì posse. Quod tamen an tutò admitti possit, dubitamus, quia creditum maximè per justam solutionem jam extinctum (de quo nobis hic sermo est) non est ex eorum numero, quæ postliminio redeunt, juxta Grot. III. 9. 9. Quemadmodum enim res mobiles postliminium non habent, ita nec nomina & actiones, quæ illis rebus accensentur. Conf. omninò B. Dn. Simon. disp. de Postlim. in th. 11. §. 24.

Debitor privatus victori, qui non est creditoris cessionarius, vel coactè vel liberè solvit. Priori in specie quemadmodum hostis procul dubio injustè agit, capta urbe id quod victo nunc subdito vel concivi debetur extorquens, propterea quod nomina singulorum civium

vium devictorum in hostem plane non transferantur, sive chirographum sit occupatum sive non Dn. Coccej, in *disp. de jur. victoriae diverso à jure bellib.* 33. Lauterb. l. c. ita quoque facile apparet, quod violentia hostilis debitori illata jus creditoris intervertere nequeat, adeoque non hic, sed ille casum istum fortuitum ferre, iterumque solvere teneatur. Quod multò magis posteriori in specie, quàm debitor ex sua voluntate hosti tanquam tertio male solvit, verum est, utique si est debitor generis. Nam si speciem, e. gr. rem depositam hosti coactè tradat, nec mora præcesserit, omnino liberabitur B. Dn. Lauterb. l. c. in *fin.* Illud quoque adjiciendum est, quod debitor privatus hosti capta urbe coactè solvens actionem quod metus causa vel conditionem ob injustam causam salvam habeat, nisi pax sub lege amnestiz sit inita, vel etiam, urbe tempore belli restituta injuria civibus illata speciali pacto sit remissa. Quo tamen non obstantè creditor solutionem exigere poterit, quia remissio injuriz saltem tollit jus debitoris contra hostem, non verò jus creditoris contra debitorem. Aliter sese res habet, si in instrumento pacis sit dispositum, ne ipsi creditores privati nomina in locis captis fisco addicta amplius petant, uti factum in pace Noviomageni inter Imperat. & Regem Galliz inita art. 24.

§. V.

Si tempore pacis solutio sit facienda, rursus distinguendum est inter debitorem publicum & privatum. Ille est in triplici differentia. Nam aut debet 1. Reip. propriè & excellentè sic dictæ. Quo casu, si certa statio creditrix sit, deficiente mandatario speciali susceptori illius stationis cum effectu liberationis, etsi versio in rem non probetur, rectissime solvi constat. Imò si susceptor solutionem recipere injustè & frivole recuset, locus est dispositioni l. 1. Cod. de suscept., quæ tanquam singularis notari meretur. Vid. Br. ad cit. l. 1. Duo tamen hic sunt necessaria 2. ut tabularius subscriperit apocham susceptoris per l. 2. Cod. de Fisc. debit. conv. ibique Br. & Fr. de Amaya. Vid. l. 4. Cod. de Fid. Instrum. 2. ut susceptor illius ipsius stationis, cui quid debetur, solvatur arg. l. 1. Cod. de compens. eujus ratio politica pariter ac juridica & hic quadrat. Vid. disput. nostra sub Præsid. Excell. Dn. Harpprecht, habita de Compensatione debitorum publicorum §. 9. Aut debet 11. civitati municipali. Hujus verò debitor, quando civitatis ministro vel officiali solvendo de jure Romano liberetur, traditur in peculiari tit.

tit. Cod. de Solut. §. liber. Debit. Civ. Hodie cum in qualibet civitate pro debitorum diversitate diversi sint susceptores, satis intelligitur, id quod uni debetur, alteri solvendo obligationem non tolli. Nec facile quisquam dubitabit, quin collectæ provinciales, etsi ipsi Principi non verò civitati municipali debeantur, huic tamen rectè solvantur, eo scilicet effectu, ut si forte collectæ à ministris civitatis, vel ab his substitutis executoribus in privatos usus converterentur, illæ à singulis civibus denuò exigì nequeant. Nam dum Princeps civitati tributa indicit, simul tacitè mandat, ut illa hæc exigat & præstari curet. Aut debet Illi universitati, ubi quæritur, an solutione Syndico speciale illam recipiendi mandatum non habenti facta liberatio sequatur? Quod uti procul dubio negandum, si Syndicus accipiatur in sensu juris Romani, in quo est procurator judicialis; cui, frustra solvitur l. 86. §. de solut. Dissent. Cravetta L. 2. cons. 238. n. 4. ita contra affirmandum, si ille simul sit administrator rerum ad universitatem pertinentium. Huic enim tutò solvi posse patet ex l. 9. §. 6. junct. §. 10. §. de Adm. rer. ad civit. pertin. Cæterum, si universitas quædam e. gr. collegium opificum speciale administratorem non habeat, id quod illi debetur, is penes quem est arca communis, vulgo dicitur Amptis, & ad rectè accipit.

§. VI.

Hactenus de debitore publico. Privatus tertio securè solvit potissimum triplici ex causa. Ac quidem I. ob voluntatem & iustum superioris vel expressum vel tacitum, ex quo solutum rectè recipit I. licitator. Carpzov. P. 1. c. 28. Def. ult. quem refert & sequitur Struv. ad tit. §. Que in fraud. credit. fact. tbes. 87. in fin. 2. Litis vel sententiæ executor vid. §. 24. Inst. de Ad. 3. Collectarum & tributorum exactores. Gravior incidit dubitatio de Executore ultimarum voluntatum, an huic tutò solvi queat? Videndum autem hic erit an debitores sint testamentarii h. e. qui legata &c. præstare tenentur, an verò hereditarii. Illi procul dubio Executori vi taciti mandati rectè solvunt. l. 21. §. 4. §. de Ann. legat. & fideic. ubi in fin. dicitur ab executor cautionem exigi posse, si ille vivente testatore solvendo esse desierit vid. Ill. Dn. Rhet. de Offic. Execut. ult. vol. cap. 2. num. 3. in fin. l. 7. §. Si cui plus, quam per leg. falcid. lic. Et huc pertinet præjudicium adductum à B. Dn. Lauterbach. de Execut. ult. vol. cap.

cap. 9. n. 52. Hi, debitores scilicet hereditarii executori merè tali tunc de-
 mum rectè solvunt, quando hic vel ut cessionarius v. B. Dn. Lauterb.
 l. 7. vel alias ex causa ad ejus officium pertinente solutum accipit. Nam
 citra hos respectus, quia cum debitoribus hereditariis nihil negotii
 habent executores testamentarii, nec illos solutum recipiendo libe-
 rare possunt. Imò aliquando legatorum & fideicommissorum solutio
 executori facta inutilis est, nimirum si illa testatore aut legatario
 prohibente contigerit. §. VII.

Quando superior expressè jus sit solutionem tertio fieri, sane in-
 terest, an ille sit ipse Princeps, an verò judex. Si ex mandato ipsius
 Principis solutio tertio fiat, semper sequitur liberatio, sive illud ex ju-
 sta sive injusta causa emanasse quis existimaverit. Rat. quia subditus
 in justitiam mandatorum principalium inquirere non debet Dn.
 Becman. in *Medit. Polit. c. 19. §. 2. seqq.* Nec imputari potest debitori
 quod non interposuerit appellationem, quia hæc à lege & decreto ip-
 sius Principis non datur. *Mev. P. 6. D. 4. 19. n. 1. 2. 3.* præsertim cum val-
 deè difficulter procedat probatio Principem, qui etiam jus ex contra-
 ctu quæsitum aliquando auferre potest *Grot. de J. B. §. P. II. 14.* man-
 datum de solvendo tertio injustè dedisse. Si tamen hoc verus credi-
 tor legitime & sufficienter probaverit, parum aberit quin ejusmodi
 mandatum casibus fortuitis, qui debitorem generis liberare non so-
 lent, annumeretur *arg. l. 11. n. de Evid. Conf. omnino Dn. Schilt. in P. ax.*
Jur. Rom. Ex. 48. §. 35. Judex inferior vel sententia judiciali, vel decreto
 extrajudiciali extraneo solutionem fieri jubet Priori in specie credi-
 tor aut scivit aut ignoravit debitorem suum esse condemnatum. Si
 sciverit, imputet sibi, quod appellationem, quæ ipsi licet non con-
 demnato datur. *l. 4. §. 2. de Appell. neglexerit.* Si ignoraverit, debitor
 condemnatus putativo creditori solvens, etsi debite solvat ad hunc
 effectum, ut conditio indebiti cesset. *l. 20. §. 5. vers. nisi ex condemn. n.*
Mand. l. 1. Cod. de Condit. Indeb. B. Dn. Lauterb. ad tit. de Condit. Indeb. §.
12. Mev. Cons. 99. n. 11. seqq. tamen à sua obligatione, qua vero creditori
 obstrictus est non liberari verius videtur, partim quia res inter alios
 judicata aliis non nocet. *l. 63. n. de Rejudic. l. 1. t. Cod. inter al. act. vel*
jud. aliis non noc. *Struv. ad tit. n. de Rejudic. 2b. 22.* ibique Müller in *Addit.*
 partim quod injusta judicis sententia casibus fortuitis, qui debito-
 rem generis non liberant, passim à Dd. accenseatur. *Conf. l. 51. n. l. 8. 15.*
C. de evid. partim quod culpa debitoris, qui actorem falsum credito-
 rem

rem esse scivit, concurrat, dum appellationem, vel denuntiationem ad quam omnino tenetur, omisit. Freyer. *l.c.n.* 64. Sed quid dicemus posteriori in specie si nimirum iudex inferior decreto extrajudiciali tertio, e.g. sibi metipso solvi mandet? Nobis quidem videtur, illud à iudice qua tali, frustra fieri, quoniam jus creditori ex contractu quzfitum adimeretur, id quod nonnisi ob pœnam vel jure domini emittentis fieri potest. Atqui iudex inferior nec legem pœnalem ferre, nec dominium eminens exercere valet, quò facit *l. 15. pr. in fin. π. Ad municipal.* Si itaque iudex ejusmodi dederit mandatum, hoc tanquam ejus potestatem transcendens ipso jure nullum ac contemnendum est, *l. fin. π. de jurisd.* & per consequens ad liberationem non proficiet. *v. l. 22. §. 3. Rem. rat. habet.* Non obstat *l. 2. §. 2. vers. permitt. π. de Minor. l. 1. c. π. de A. vel A. P.* Neque vero à Præatore ad hodiernos iudices tutò satis inferitur, cum ille habuerit potestatem legislatoriz proximam. Nec porro obstat, quod iudex sæpius prohibeat solutionem. vid. Carpozov. *P. 2. c. 30. Def. 24.* cum per talem inhibitionem non auferatur jus quzfitum, sed exactio saltem differatur. Conf. Pruckmann. *vol. 2. Conf. 24. num. 138.* Hillig. *in Donell. L. 16. c. 10. lit. T.* Dissentit, cum aliis novissimè Müller. *ad Struv. tit. de solut. thes. 72. lit. n. in fin.* Debent autem hæcenus dicta accipi de casu, quando iudex mandat solvi ei, cui ex legis dispositione male & frustra solvitur. Nam si mandatum loquatur de eo, cui propitio jure solutio fieri potest e. gr. creditoris creditore frustra dubitatur, an illa pariat liberationem, quæ etiam citra iudicis mandatum contingeret, etsi hoc in specie operari possit, ut debitor qui ultro solvens ope exceptionis, iudicis jussu accedente, ipso jure liberetur.

§. VIII.

II. Propter directam & immediatam ipsius creditoris voluntatem, vi cuius tutò solvitur 1. Adjecto *l. 10. l. 12. §. 1. π. de Solut.* vid. omnino B. Dn. Lauterbach. *in disp. de Solut. th. 14.* Müller. *ad Struv. l. c. in. p. s. s. §.* Stracha *in Sr. tract. de Adj. R.* quò B. L. brevitatibus studio remisisse sufficiat. Add. tamen Mev. *P. 8. D. 439.* 2. Dispensatori in specie sic dicto, qui scilicet accipiendis exigendis que pecuniis est præpositus Germ. ein Einnehmer. vid. *l. 51. 62. π. l. 19. Cod. de Solut.* De infittore vid. *infr. §. 12. 3.* Ei, cui ut solvat debitor, creditor jussit *l. 26. §. 2. π. Mandat. l. 21. π. de Novat. l. 32. in fin. l. 34. §. 7. l. 108. in fin. de Solut.* Vid. *l. 15. π. de R. C.*

4. Nuncio, qui scilicet ad debitum accipiendum missus est l. 12. §. 1. *Commodat.* Nam nuncio commonendi vel interpellandi tantum gratia missus male solvitur cit. l. 12. Et de tali quoque nuncio accipi debet, das Sächs. Landrecht. L. 3. art. 4. vid. Matth. Coler. P. 1. Decis. 32. num. 1. & 3. Freyer. de Solut. c. 3. num. 57. Hoc certum, quod Nuntius judicialis quotalis solutum recipere nequeat, cum illius officium non in exactione debiti, sed saltem in citationum, aliorumque decretorum judicialium insinuatione consistat.

5. Procuratori vero extrajudiciali & speciale ad solutionem mandatum habenti, 2. pr. *de Solut.* Dixi e. vero quia falsus procurator rari habitatione creditoris vel expressa vel tacita deficiente vid. Brun. ad l. 34. *de Solut.* uti illicite & tanquam fur l. 19. Cod. de Furt. ita quoque frustra urget ac recipit solutionem l. 34. §. 4. *de Solut.* vid. omnino B. Lauterb. in disp. de Nuncio ib. 48. 49. quemadmodum & ille, cujus mandatum sciente debitore extinctum est Dn. Lauterb. de Solut. ibes. 17. Müller. ad Struv. loc. cit. tit. a. Mev. Part. 7. Dec. 27. Extinguitur autem mandatum de accipienda pecunia datum, vel à lege si procurator statum suum deteriorat, malx conditionis efficitur, & facultatibus lapsus est arg. l. 38. pr. *de Sol.* vel ab homine, scil. mutatione voluntatis facta Freyer l. c. n. 60. Dixi *extrajudiciali.* Nam judiciali sive generali sive speciali, uti & Advocato, Mev. P. 5. D. 293. perperam solvitur l. 86. *de Solut.* Idque verum est non tantum ante sententiam, sed etiam hac jam lata, quia ne tunc quidem actione judicati ad debitum exigendum aut recipiendum procurator cum effectu admittitur. d. l. 86. Quamvis enim actio judicati juris subtilitate illi detur, vid. Frantz. ad tit. *de Procurat.* n. 15. tamen cum utilis actio praevalentior domino competat, directa mediante exceptione, rei ad procuratorem non amplius pertinentis, aut finiti jam officii, quod fit lata sententia, elidi potest per text. express. in l. 28. *de Procurat.* conf. l. 73. *de Solut.* Et hæc quidem regulariter obtinent. Dantur tamen exceptiones I. si fit procurator in rem suam d. l. 28. 2. Si ad solutum recipiendum simul datus sit. d. l. 86. 3. Quando sumtus fecit in lite, & dominus solvendo non est l. 30. *de Procurat.* vid. Bortol. ad dist. leg. 86. & ibidem Addit. de Solut. Si autem iudex in sententia expresse juberet, ut solutio Procuratori fieret, repetenda erunt illa, quæ in fin. præced. §. 7. diximus. Dixi *speciale mandatum habenti.* De procuratore extrajudiciali genera;

nerali actum supra §. 3. Sciendum a. est non semper præcisè requiri ut speciale illud mandatum sit expressum. Sufficit enim tacitum, e. gr. mandatum expressum ad vendendum post Straccham & alios *Mev. P. 5. D. 175.* Mandatum enim antecedentis continet mandatum necessarium consequentis *l. 2. π. de Jurisd. l. fin. π. Mandat.* ita ut qui hoc committere nolit expressa exceptione opus habeat *Mev. p. 3. D. 361. n. 2. 3.* Cæterum si quis demandaverit pecuniaz exactiorem sine mentione recipiendæ solutionis, interest, an mandatarius ad litem sive ad exactiorem judicalem, an vero ad exactiorem extrajudicalem sit constitutus. Priori in casu Procuratori tuto solvi nequit *Briffon. de Solut. L. 1. n. 316. Mev. P. 5. D. 294. n. 5.* Posteriori in casu potestas exigendi potestatem recipiendi & liberandi continet, *Mev. P. S. D. 19. n. 5.* Quod si plane dubium sit, an quis speciale ad pecuniam recipiendam mandatum acceperit, hoc non præsumitur *Merckelb ap. Kl. vol. 2. cons. 50. n. 37. seqq. Fr. Salgad. in Labyr. cred. P. 1. c. 76. n. 27. & seqq.* sed liquido probari debet. Quod fit, si ostendatur, non solum verum mandatum intercessisse, sed etiam mandantem liberam de rebus suis disponendi facultatem habuisse vid. *Lauterbach. de reb. suis disponendi facultatem habuisse vid. Lauterbach. de reb. suis disponendi facultatem habuisse vid. Lauterbach. de reb. suis disponendi facultatem habuisse vid. Lauterbach. de reb. suis disponendi facultatem habuisse vid.* Prius ut probetur testes non sufficere existimant *Dd. h. c. th. 18. seqq.* Prius ut probetur testes non sufficere existimant *Dd. ap. Mev. cit. Dec. 294. n. 11.* creditor tamen cogi potest ut prævio juramento edat literas, quæ ad illum, qui pecuniam accepit, de solutionis negotio scripsit *Br. ad l. 34. de Sol. De procuratore contra formationis negotii scripsit Br. ad l. 34. de Sol. De procuratore contra formationis negotii scripsit Br. ad l. 34. de Sol. De procuratore contra formationis negotii scripsit Br. ad l. 34. de Sol.* Et de exigente ultra modum *l. 89. §. 1. π. de Solut.*

§. IX.

Cum itaque Procuratori speciale ad pecuniam accipiendam mandatum habenti efficacissimè solvatur, facile apparet, quod in causa cambiali epistolam præsentanti, sive ut loquuntur ei, cui facta est remissa, solvens omnino liberetur cum ille, si non est cessionarius remittentis, hujus tamen est Procurator ad id constitutus, ut solutum accipiat. *Struv. ad r. π. de P. V. l. 21.* Quanquam enim nonnulli dicant, inter remittentem & eum, cui fit remissa, nullum celebrari contractum: hoc tamen frustra dici ipsius rei evidentia satis demonstrat. Nec officit, quod præsentans epistolam cambialem eum, cui fit remissa, ad solvendum cogere nequeat. Hoc enim fit inde quod acceptaturus non remittentis sed trassantis sive campforis debitor vel etiam nudus mandatarius est. Sed ut hæc latius persequamur, opus non est.

§. X.

§. X.

Magis ad rem pertinet quærare an procurator, qui mandatum ad pecuniam accipiendam habet, alium substituere possit hoc quidem effectu, ut debitor substituto solvens liberetur? Affirmavit hoc *Mev. P. 5. D. 176.* quem sequitur *Brunn. ad l. 11. Cod. de Solut. n. 8. in fin.* Sed cum receptio soluti sit magni momenti negotium, adeoque creditor, cujus sane multum interest, quis sit ille, à quo solutum recuperet, singularis personæ industriam elegerit videatur, atqui tunc procurator alium in domini præjudicium substituere nequeat, B. Dn. *Lauterb. in d. sp. de Procurat. Subst. cap. 3. §. 5.* fortè tutius erit, ut debitor solutionis gratia à substituto interpellatus, non huic sed procuratori principali solvat. Hoc certum, quod procurator ad litem, cui quis debitum exigere mandavit, ante litis contestationem alii petendum mandare non possit. *l. 8. Cod. de Procurator.* Denique nec illud omittendum est, Procuratorem, cui propter acceptum mandatum rectè solvitur, ad præstandam cautionem de restituendo id, quod accepit, regulariter non teneri arg. *l. 10. 7. Rat. rem haber.* Non obstat *l. 13. §. 1. & l. 20. d. t.*

§. XI.

III. Extraneus solutam pecuniam rectè accipit propter ipsius legis partim in utilitate creditoris, partim in tertii conditione & officio, quo illos, quorum causa geritur, representat, sese fundantis v. *Mev. P. 3. D. 360. pr. dispositionem.* Et hinc secure solvitur 1. creditoris creditori, cujus intuitu distinguendum, an huic nomen sui creditoris vel generaliter vel specialiter sit oppignoratum, an verò non. Priori in casu debitor sui creditoris creditori, à quo mediante actione utili coneniri potest *l. 4. Cod. Que jus pignor. obligat. & c.* vid. *Müller. ad Struv. Ex. 26. 16. 18. lit. d.* secure solvit, adeo ut ipso jure liberetur, accipiens vero pecuniam exactam in suum creditum compensare possit per *l. 18. pr. 7. de Pignor. Act.* Imò, si debitor, cujus nomen est oppignoratum, proprio & immediato suo creditori vel post denuntiationem vel lite jam contestata cū secundo creditore solverit, huic adhuc tenetur. *Roth in d. sp. de Debitoris debitoribus. 12. §. 17.* ubi plures hac de re quæstiones resolvit. Si nomen debitoris creditori creditoris non sit oppignoratum, distinguere solent Dd. an vel 1. creditor immediatus solutionem suo creditori factam mandaverit, aut ex post-

facto

facto rati habuerit, vel an 2. tale quid non contigerit, vel 3. quis plane invito & contradicente creditore ejusdem creditori solverit. Primo in casu debitorem ipso jure liberari certum est per l. 49. l. 64. *π. de Solu.* Secundo in casu etsi creditoris e. g. Titii creditor e. g. Cajus contra Titii debitorem e. g. Mevium agere regulariter nequeat per l. 13. C. de O. & A. l. 7. C. de Novat. l. 13. 15. C. Si cert. pet. nihilominus tamen Mevius Cajo solvens liberatur l. 11. §. 5. *π. de Pign. Act. l. 6. π. de Dol. mal. & met. except.* Et quanquam alii tunc demum, si Titius Cajo obligatus sit ex eadem causa, quâ Mevius Titio, dicta procedere arbitrentur, Freyer. de Solu. c. 3. n. 66. horum tamen sententia generalitati cit. l. 6. aperte repugnat. Nec audiendi videntur illi, qui memoratam distinctionem quoad modum liberationis, an scilicet hac ipso jure, an vero ope exceptionis contingat, applicare volunt cum Zoes. ad tit. *π. de Solu. n. 14. & 15.* Nam & hic generalitas d. l. 11. contrarium suadere videtur, quod scilicet creditoris creditori sine illius vel judicis mandato solvens semper & indistincte non nisi ope exceptionis liberetur. Müller. ad Struv. l. c. lit. e. Ceterum, quanti interest, an ipso jure an vero ope exceptionis liberatio contingat, infra notabimus. Tertio in casu debitor creditoris sui creditori suo periculo solvit Müller. l. c. præsertim si speciali pacto cautum sit, ne alii, quam ipsi proprio & immediato creditori solvatur. Hinc, ut tale pactum adjiciatur, cautela loco suggerit Dn. Stryk. de caut. contract. §. 4. c. 1. §. 3. Nam alias facile obtenderetur, sola creditoris potestazione non auferri posse debitori jus solvendi creditoris creditori. sed vid. l. 106. *π. de Solu.* II. Necessariis vel conventionalibus negotiorum creditoris extrajudicialium gestoribus, ut sunt 1. Tutores & curatores. 2. Pro-tutores. 3. curatores bonorum. 4. Pater tanquam legitimus peculii administrator. 5. Institores. 6. Proxenetæ. De singulis sigillatim, sed saltem paucis.

§. XII.

Ac primò quidem certum est, Tutori & curatori, etiam honorario & notitia gratia constituto l. 14. *π. de Solu.* vid. B. Lauterb. *diss. de Honorar. Tutor. §. 29. n. 9.* rectè solvi l. 46. §. f. *π. de Adm. Tutor.* dummodo de jure novo in solutione ejus, quod alimentorum vicem non obtinet, judicis decretum accedat l. 25. 27. C. de Adm. Tutor. & ibid. Brunn. Hoc enim tunc quoque, si tutori vel curatori solva-

tur, sequi contra Carpov. rectè astitit Lauterb. *de Solut. lib. 20.* Cujus sententiam adeò veram putamus, ut debitor pupillaris, sine jud. eis decreto solvens, plane non liberari videatur, propterea quòd illud ad legitimam solutionis formam exigatur ab Imper. in cit. l. 25. Nec obstat. l. 1. *Cod. si advers. Solut.* Hæc enim ex l. 25. tanquam noviori suam interpretationem merito accipit. De casu, si plures ad sint tutores vid. Montan. *de Jur. tutel. §. curat. cap. 32. n. 112. conf. l. 100. de Solut.* Quoad curatorem feminae majorennis distinguit Frantzk. in ip. *resolut. quæstionis an §. qua. eius femine majorenni vel illius marito aut curatori solvi possit?* quam Freyer *de Solut. cit. cap. post. n. 67. exhibet* n. 9. inter maritum uxoris suæ, & alium inuptæ feminae curatorem. Huic soli periculo debitoris solvitur, quia nullam bonorum administrationem, quam mulier sibi retinet, habet. Illi, marito scil. vel usufr. ac pensiones è fundo uxoris, vel sortes sive capitalia solvuntur. Priori in casu debitor plane tutus est, quia maritus illas tanquam usufructuarius bonorum uxoris de jure Saxonicò lucratur Frantsk. *l. c. n. 10. in fin.* Posteriori in casu debitorem uxoris marito solventem ipso jure liberari putat Frantzk. l. c. ita tamen, ut uxor in casu lætionis beneficio restitutionis gaudeat. Sed hic præsupponit Frantzk. secundum ea quæ præced. n. 2. dixerat, solutionem Tutori vel curatori sine decreto judiciali factam ipso jure subsistere, id quod tamen supra negavimus, & consequenter potius est, ut dicamus, debitorem uxoris ejusdem marito curatori sine judicis autoritate solventem plane non liberari. Quòd vero attinet pro-tutorem, pro-curatorem, curatorem bonorum, primo & secundo non nisi in casibus exceptis, quos natavit Nobiliss. Dn. Engelbrecht, Amicus noster æstumatissimus, in *disput. sub eodem*, qui nobis patrocinatur, præfide habita *de Jur. Pro-tutor. §. 9.* tertio autem regulariter securè solvitur arg. l. 2. §. 1. *de Curat. bon. dand. l. 3. §. 1. de Carbon. Edit. l. 14. n. de Reb. Aut. jud. possid. l. 22. §. pen. n. Mandat. Mev. P. 2. D. 170. n. 1. §. D. n. 171. n. 4.* ubi scribit Vir summus, emptorem, qui curatori pretium bonorum distractorum solvit, non ultra teneri, sed curatorem vel alium. Nec minus pater, qui legitimam peculii administrationem habet, id quod filio familias debetur, rectè & cum effectu liberationis accipit, dummodo qualitas administrationis exprimat, post Steph. Gratian. Freyer *l. c. n. 43.* Sed veniamus ad Insitutorem, qui scil. à mercatoribus, Pharmacopolis Cau-

Caponibus negotiationi quæstuariz est præpositus. Equidem non quæritur hic an id, quod debetur ex contractu cum ipso infititore inito huic durante vel inscio debitore finito officio rectè solvatur. Quis enim hoc negaret, cum tali in casu infitor non ut tertius, sed ut verus creditor pecuniam accipiat? Id tantum in quæstionem venit, an quod præponenti ratione negotiationis quæstuariz solvendum erat, infitori cum effectu liberationis solvi possit? Ubi quidem facillè apparet distinguendum esse, an solutio fiat in taberna & caupona, an vero extra eandem. Priore in casu infitori rectè solvi, quotidiana docet experientia juri optimè conveniens, cum illi mandatum ad vendendum habenti simul tacite, ut pecuniam à debitoribus solventibus accipiat, mandatum intelligatur vid. sup. §. 8. dummodo id, quod solutū in taberna, ad hujus negotiationem pertineat. Nam si quis duas vel plures haberet tabernas, vix est, ut is, qui uni debet, alteri solvens liberetur, nisi versio in rem præponentis probetur. Posteriori in casu, si nimirum extra tabernam vel cauponam infitori qua tali solutio fiat, hæc frustranea videtur, propterea quod infitor, scil. ut diximus quæ talis, est saltem procurator vel gestor negotiorum extrajudicialium particularis, cui quod rectè solvatur, nullibi dicitur. Denique ut de proxenetis aliquid adjiciamus, his quoque quæ talibus tuto solvi nequit, sed tunc demum, si proxenetæ simul vel sint adjecti, vel speciale ad pecuniam accipiendam mandatum expressum vel tacitum e. g. ad vendendum habeant. *Mev. P. 3. Decis. 360. in fin.* Prioris ratio satis manifesta est ex eo, quod proxenetæ sive sint publici sive privati, saltem ad conciliandos contractus interveniant, hisce verò perfectis suo officio jam functi sint, & pro plane extraneis reputari debeant. Neque is, qui super præparatorio mandatum dedit, hoc simul ad ipsum actum dedisse censetur post Menoch, *Mev. l. c. n. 17.*

Transeamus nunc ad effectum solutionis tertio jam factæ, qui
 1. ratione tertii 2. ratione debitoris & denique 3. ratione veri creditoris considerari potest. Ac primò quidem respectu tertii interest, an hic male, an verò rectè pecuniam vel aliud quid acceperit. Si male; aut simulavit, aut non simulavit se esse verum creditorem. Primo in casu, si nimirum tertius se creditorem vel procuratorem l. 19. *Cod. de Furt.*, simulaverit, & alterum ad solvendum induxerit l. 43. *pr. 7. de furt.*, atque pecuniam lucrandi animo acceperit. l. 38. §. 1. *de Solut.*

(nā sola exactio à falso creditore facta in crimen stellionatus incidit l. 29. §. 2. §. 5. *mandat. conf. l. 75. π . de Furt.*) tum ipse furtum committit *dd. ll. l. 2. π . de condit. furt. l. 80. §. 6. π . de Furt. & tanquam fur rei vindicatione, conditione furtiva vel etiam actione furti nec manifesti cit. l. 19. vid. B. Dn. Bardili de Fals. Procur. th. 98. à solvente conveniri potest. B. Dn. Lauterb. ad tit. π . de Condit. indeb. §. 22. Putat tamen Bachov. ad Tr. vol. 1. D. 22. th. H. E. quod actio furti cum conditione indebiti concurrere possit. Sed de hoc merito dubitatur, cum nominatæ actiones sint origine & nativitate contrariæ, quarum nullus est concursus Excellent. Dn. Præses. de Elect. util. act. *ibes. 38.* Hoc certum, quod si res vero creditori restituta sit, vel etiam ille solutionem expresse ratihabuerit, & conditio furtiva & actio furti evanescat. l. 80. §. 5. *in fin. π . de furt.* partim quia debitor est liberatus *cit. leg. 80.* partim quia ratihabito creditoris vel expresse vel tacite scilicet receptione soluti, interposita retro operatur hoc quidem effectu, ut solutio vero creditori facta, adeoque nullum furtum commissum censeatur. Secundo in casu rursus distinguendum, an stipulatio, verum creditorem solutionem ratam esse habiturum, intervenerit; quo casu propter factam novationem, ratihabitione deficiente, actio exstipulatu competit per l. 22. pr. §. l. 25. §. 1. *in fin. π . Rem rat. hab.* vid. Zoës. ad *l. 1. de Prætor. stipulat. n. 4.* an verò talis stipulatio omiſſa sit. Et tunc solventi regulariter (Exceptionem supra notavimus in illo, qui iudicis sententia condemnatus creditori putativo solvit) conditio indebiti non quidem simpliciter sed respectu hominis datur l. 55. *ibi: Quod si vecturas navium. l. 65. §. 2. π . de Condit. indeb.* non tamen semper statim v. d. l. 58. *pr. de Solus. & contra accipientem.* Nam si quis procuratorio nomine exegerit id quod non domino sed alii debetur, interest, an exigens fuerit verus an falsus procurator. Si verus, conditio adversus mandantem competit l. 57. §. 1. π . *de condit. indeb. junct. l. 6. §. 1. 2. End. Clud. de condit. indeb. cap. 6. n. 16. seqq.* Si falsus, ab accipiente solum rectè condicatur l. 14. π . *de condit. caus. dat. nisi dominus solutionem ratam habuerit, quo casu pecunia repeti potest & à domino & à falso procuratore; ab illo conditione indebiti; ab hoc, si furtum commisit, conditione furtiva. l. 80. §. 5. π . de furt.* Electo domino, hic tueri se potest exceptione doli mali, & sic cogere debitorem, ut conditionem furtivam adversus falsum procuratorem competentem cedat. *cit. l. 80. §. 5. π . de furt.* Quod fufius*

fufus explicat Tabor in *Racemat. crimin. p. 276*. Aliter se res habet, si falsus procurator viri creditoris solum accepit. Quod enim tunc illi solus conditione teneatur certum est per *l. 14. π. de condit. caus. dat.* Id saltem controvertitur, qualis sit conditio, quæ ad versus falsum procuratorem, qui exegit, competit? Ubi quidem observandum est falsum procuratorem, uti alias vid. B. Dn. Bardili *disp. de Falso Procur. cap. 1. tb. 5.* ita hic quoque vel latè vel strictè accipi. Latè quatenus simpliciter sine prævia simulatione & fraudandi animo pecuniam accipit; strictè, quando quis mentitur & fingit se esse procuratorem, ut debitor eò facilius solvat, ipse verò solum in proprios usus convertat. vid. Tabor ad *l. 34. §. 1. Gl. 80. §. 6. π. de Furt.* Jam si falsus procurator strictè accipiat, id quod ipsi solum est conditione furtiva repetitur *d. l. 80. §. 5.* quæ tamen si verus creditor cuius nomine exactum est, solutionem ratihabuerit, tollitur per *cit. §. 5. in fin.* Contra si falsus procurator latè accipiat, quoad genus conditionis communiter distinguunt Dd. an is, cuius nomine falsus procurator pecuniam vel al. ud. quid accepit, si verus creditor, & tunc conditio causa data causa non secuta competit *cit. l. 14. π. de Condit. caus. dat. caus. non sec. an verò sit falsus creditor, adeoque procurator indebiti exegit.* Quo casu conditio indebiti datur *l. 8. Cod. de Condit. indeb. Clud. de Condit. caus. dat. caus. non sec. cap. 4. n. 64. seqq.* Struv. in *Evolut. Controv. ad d. tit. th. 17.* Præterea sciendum est, quod, si non ipse debitor sed huius negotiorum gestor de suo falso procuratori indebitum solverit, & postea debitor solutionem ratihabuerit, quod inquam ratihabenti quidem detur conditio indebiti, sed non conditio furtiva, nisi hanc gestor cesserit, ad quod si contra ratihabentem actione negotiorum gestorum experiatur, officio iudicis compellitur, ita ut exceptione doli mali opus non sit *l. 80. §. 7. π. de Furt.* vid. Tabor ad *cit. §. 7.* Et hæc quidem obtinent circa repetitionem tertio malè soluti respectu solventis. At contra verus creditor accipentem nulla pulsare potest actione, non *reali*, quia debitor non verò creditor ejus, quod deberur, dominus est *L. 1. π. de Liberat. legat.* & ei, cuius nomine quid exactum est, per falsum Procuratorem & similem, qui mandato de pecunia accipienda instructum non est, dominium soluti acquiri nequit *l. 24. π. de Negot. gest. non personali*, propterea quod inter verum creditorem, & illum, qui non rectè accepit, nullum intercessit negotium. Nec inde præjudicium generatur credito-

ditori, quia actio aduersus debitorem salua manet. Nam pecunia, inquit Seneca de *Benef. L. 5. c. 19.* peritur ab eo, cui credita est, quamvis ad me illa aliquo modo venerit. Aliquando tamen tertius à creditore recte convenitur ita, ut si hic solum recuperaverit, debitor liberetur propter *l. 61. π. de Solut.* Et quidem prius obtinet si creditor solutionem ratihabuerit. Quo tamen casu debitor statim liberatur *d. l. 24. de N. G. 2.* ex communiori Dd. sententia in subsidium ex *l. 32. π. d. R. C.* Nam hic maximè quadrat aureum effatum Celsi in *d. l. 32.* Quia pecunia mea ad te pervenit, eam mihi à Te reddi bonum & æquum est. Sed vid. Excell. Dn. Sweder Patronus ac Præceptor meus ætatem de venerandus in *comment. ad cit. l. 32. cap. d. §. 8. seqq. 3.* si verus creditor tertium ex alia causa jam obligatum habeat. Et hinc est, quod dominus procuratori ad litem, etsi male vid. *supr. §. 8. solum actione mandari l. 46. §. 4. π. de Procur. & verus heres id quod putativus à debitoribus hæreditariis exegit, hæred. tatis petitione l. 25. §. 18. π. de H. P.* consequi valeat. 4. si creditor sit talis, cui sui debitoris debitorem convenire licet, de quo vid. laud. Roth. in *clif. disp. de Debit. Debit. §. si debitor actionem contra tertium competentem vero creditori cesserit.* Quam tamen cessionem creditor, ut debitor liberetur, invitus admittere non tenetur, nisi in casu *l. 38. §. 1. π. de Solut. 6.* Si quis ut procurator sed sine mandato solum acceperit. Tunc enim actionem negotiorum gestorum creditori competere ex *l. 6. §. 3. π. de N. G.* optimè probat Dn. Bardili *l. c. th. 93.* Debent autem hætenus dicta accipi de casu, si tertius cui male solum, rem debitoris propriam accepit. Nam quando pecunia vel etiam alia res ad creditorem iure domini spectans e.g. deposita tertio tanquam putativo creditori vel procuratori soluta ac tradita sit, nullum est dubium, quin, etsi debitor conditionem indebiti incerti habeat *l. 15. §. 1. π. de Condit. indeb.* tamen simul creditor tanquàm dominus aduersus possessorem actione ad exhibendū & rei vindicatione uti possit per text. express. *l. 1. §. 32. π. Depos.* Quod uti etiam primo in casu, quo scil. tertius se debitorem vel procuratorem simulavit, verum est, ita contra secundum in casu, si nulla simulatio intervenit, cessat, quando res creditoris propria tertio soluta & bona fide accepta ex titulo pro soluto jam est usucapta, id quod tamen tunc demum procedit, si quis ut putativus creditor accepit. Nam procuratorem putativi creditoris, dum non suo sed alieno nomine accipit, domino quidem, nimirum si sit verus

verus procurator, sed non sibi et ipsi conditione usucapiendi afferre posse, non minus manifestum est, quam quod in casu, quo res debitoris propria putativo creditori soluta est, usucapione opus non sit, quia conditio indebiti, quae contra illum datur, dominii translationem praesupponit. Id saltem notabimus ex cit. l. 1. §. 32. depositarium, qui putativo domino ignoranter restituit, liberari; quod tamen ad casum in cit. l. propositum merito restringendum erit.

§. XIV.

Si debitor tertio recte solvit, aut ipsius creditoris, aut debitoris res propria solvitur. *Priori in specie* nec dominium nec conditio usucapiendi in accipientem transit. Non illud, quia dans non fuit dominus; nec haec quia & titulus & bona fides deficiunt. Nam tertius, cui recte solvitur, semper scit se non fuisse verum creditorem adeoque tanquam male fidei possessor usucapere nequit, idque adeo verum putamus, ut nec actio ex contractu creditori adversus tertium competens inmediate exceptione praescriptionis elidi possit. Quotiescunque enim contra illum, qui alie. exceptione praescriptionis elidi possit. Quotiescunque enim contra illum, qui alie. num accipit & possidet, actio personalis competit; haec deficiente bona fide praescriptionem non extingui verius videtur vid. Dn. Coccej. in *disp. de Fin. bon. fid. in praescript. Sect. 1. §. 4.* Acqui bonam fidem in illo, cui veri creditoris nomine recte solvitur, deficere modo diximus. *Posteriori in specie*, si debitor solverit & tertius acceperit nomine creditoris, hanc dominium acquiritur l. 52. ff. de A. R. D. l. 18. l. 1. §. 20. l. 42. ff. de A. R. D. l. 1. §. 1. vid. Struv. ad *tit. ff. de A. R. D. th. 5.* & consequenter periculum tertio recte soluti non ad debitorem sed ad creditorem, tanquam dominum, spectat arg. l. 9. *Cod. de Pign. Act.* vid. omnino B. Dn. Lauterbach. in *disp. de Nuncio th. 55.* Quod vero attinet tertium, hic omni usucapione & praescriptione cessante, quia bona fides deficit per superiora tradita, ad soluti restitutionem vi contractus & quidem maxime mandati obligatur. Ex qua restituendi obligatio fluit, quod tertius; etiam regulariter cautionem praestare non teneatur, tamen nihil facere possit, ex quo creditori damnum vel praesudicium generetur. Hinc. 1. res tradita frustra alienatur. 2. pecunia soluta in propriis usus illicitè convertitur. Fit autem hoc vel fraudulentè vel sine animo furandi. Primo in casu furtum committitur l. 22. §. 7. ff. *Mandat. l. 7. Cod. de Furtis.* Quae leges hodiernum de Jure Lubecensi & Saxonico obtinent, ita quidem ut poena suspensio dictari possit. Lauterb. l. c. th. 53. Secundo in casu soluta pecunia aut est publica, & tunc crimen residui committitur, aut privata, cujus consumptio maximarum usurarum praestatio peccatur per regulam generalem l. 38. ff. de *Negot. Gest.* Quae lex, tanquam singularis non abrogata per l. 26. §. 1. *Cod. de Usur.* etiam tunc aliquando obtinet si tertius pecuniam acceptam otiosam sinat e. g. si ille sit creditor tutor l. 7. §. 3. 4. l. 15. l. 54. ff. de *Adm. & Peric. Tut.* quarum hae leges in Novell. 72. cap. 6. & 7. & inde desumpta *Antient.* Novissime *Cod. de Adm. Tutor.* paulis per sunt mutatae. De jure hodierno vid. *Mev. ad I. L. l. 1. art. 7. n. 12. seqq.* Brann. ad l. 1. *Cod. de Usur. Pupill. Mev. P. 7. D. 200.* ubi n. 8. restat in Pomerania jus ff. observari. 3. damnum dolo, culpa vel mora tertii datum rescari debet. Quenam autem culpa sit imputabilis, ex natura contractus, vi cuius soluti restituitio peti potest, dijudicandum venit. Illud singulare est, quod merus nuncius saltem de lata culpa teneatur vid. B. Dn. Lauterb. de *Nunc. th. 54.* Plane si tertius casu fortuito solum amiserit, ad illius restitutionem non obligatur

nisi propter præviã culpã, morã vel pãtionem, quæ etiã 4. in casu l. 3. pr. ff. Mandati interveisse censetur.

§. XV.

Si effectum solutionis tertio factæ ex parte ditoris consideremus, itidem refert, an illa male an verò recte contigerit. Si male, duplex adhibenda est distinctio 1. qua effectum liberationis; an tertius solum retinuerit, an verò creditori restituerit. Primo in casu, propter rationem in §. 1. assignatã liberatio sequi nequit. Fic tamen aliquando ut solutio tertio facta, quæ ab initio fuit invalida, ex postfacto confirmetur, & quidem vel creditoris ratihabitione per quam ipsi dominium & possessio acquiritur l. 24. ff. de Neg Gest. l. 42. §. 1. ff. de A. vel. O. P. vid. B. Dn. Bardili disp. de Ratihab. th. 40. vel si tertius, cui male solum, verò creditori succedat l. 96. §. 4. de Solut. Duaren. ad d. r. cap. 5. pr. Secundo in casu distinguendum an tertius male solum creditori solverit proprio nomine, quo factò neuter liberatur. l. 31. pr. ff. de H. P. l. 17. ff. de Solut. an debitoris nomine, & tunc debitor, qui tertio solvit, in tuto est per l. 61. ff. de Solut. quæ etiã ad casum, si solum in rem creditoris versum sit, extendenda est arg. l. 28. ff. d. r. vid. B. Dn. Bardili de Falso Procur. th. 80. 2. quoad effectum repetitionis, an debitor tertio male solvens sciverit: an vero ignoraverit accipientem falsum vel creditorem vel procuratorem fuisse; & tunc conditio indebiti posteriori in specie datur, ac in priori cessat, quoniam is, qui indebitum scienter solvit, plane nullam repetitionem habet l. 9. Cod. de Condit. indeb. Clud. de Condit. causa dat. caus. nov. sec. cap. 4. n. 61. segg. add. B. Dn. Bardili l. c. th. 90. Si solutio rectè contigerit, sequenter liberatio & quidem pro diversitate casuum vel ipso jure vel ope exceptionis, inter quæ duo adhuc hodie in praxi insignem esse differentiam notat Dn. Stryk. in tr. de Interf. contro. in for. cap. 12. §. 6. idque satis perspicuum redditur ex eo, quod is, qui ipso jure tucus est, exceptionem intentionis, ille vero, qui ope exceptionis liberatur, exceptionem juris habeat. Atqui inter exceptionem facti & juris ratione termini probationis & quoad officium judicis suppletorium omnino plurimum interesse nemo ignorat. Denique omitendum non est, quod etsi debitor per solutionem tertio rectè factam liberatus sit, tamen adhuc à pristino creditore conveniri possit e. gr. in casu l. 171. §. 1. ff. de V. O.

§. XVI.

Reliquum est, ut de effectu solutionis tertio factæ respectu veri creditoris nihil addamus, Sciendum autem est quod creditor, si illa recte contigerit, partim ipse obligetur, partim accipientem obligatum habeat, ita quidem, ut solum non tantum rei vindicatione, sed etiam actionibus personalibus reperi possit, de quarum fonte cuius facile constabit, dummodo ad conditionem & qualitatem tertii, qui pecuniam vel aliam rem accepit, respiciat.

§. XVII.

Ad Affinia pertinet 1. Depositum juris 2. illud negotiam, quando quis rem ex prævio contractu locati vel mandati alicui non quidem ut creditori vel hujus procuratori, sed eum saltem in finem tradit, ut illum vero creditori liberationis ergo perscrat. vid. B. Dn. Lauterb. de Nunc. th. 55. n. 15. 3. Solutio ejus, quod pluribus e. g. sphaeredibus debetur, uni facta. De qua non pauca nec notatu forte indigna afferemus, nisi hoc & chartæ & temporis penuria prohiberet. Sit itaque pro ingenii viribus hætenus concessis.

SOLI DEO GLORIA

94 A 7377

ULB Halle

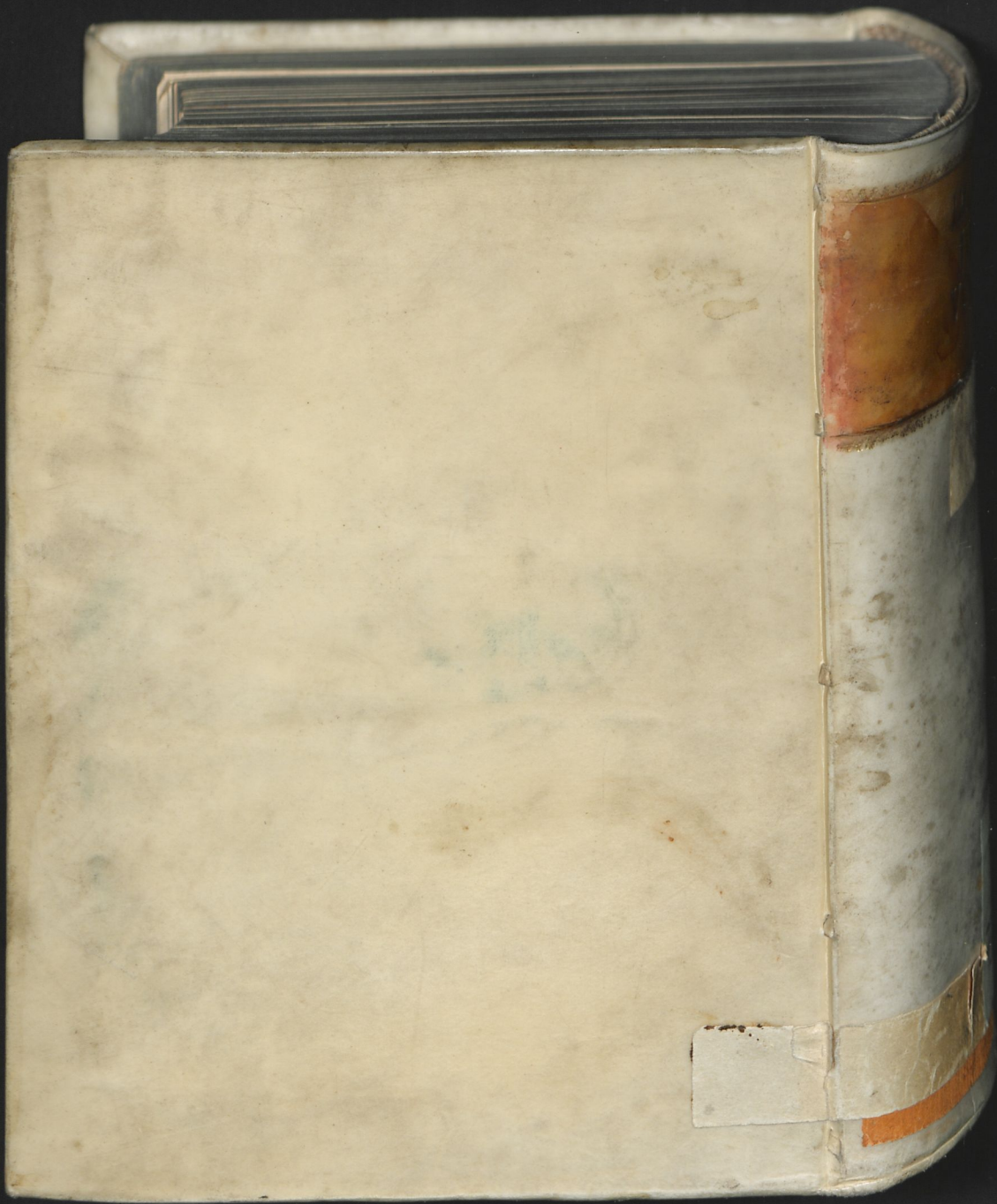
3

004 950 151

Vd 18
VD 77

29 25
Q. D. D. V.
DISPUTATIO JURIDICA INAUGURALIS
DE
SOLUTIONE TERTIO
FACTA,

Quam

Ex Decreto & Autoritate

AMPLISSIMÆ FACULTATIS JURIDICÆ,

PRÆSIDE

DN. MICHAELE GRASSO, J. U. D.

*Cod. Novell. & Crim. Sanct. P. P. O. &
Consiliar. Württembergico,*

Patrono ac Præceptore suo ætatem suspiciundo,

PRO LICENTIA

Summos in utroque jure honores & privilegia
legitime capeffendi,

d. April.

IN AULA NOVA,

Publicè & Solenniter defendet

Georg. Adolph. Caroc. Gryphisw. Pomeran.

TUBINGÆ,

Literis Joh. Conradi Eitelii.

Ab. MDCCIV.